

Od redakcji

Zgromadzone w niniejszym tomie artykuły dotyczą relacji, jakie zachodzą między przekładem a kulturą, zarówno wyjściową, jak i docelową, oraz tłumaczenia jako pomostu pomiędzy nimi. Problematyka funkcjonowania przekładu w kulturze była przedmiotem debaty podczas konferencji, która odbyła się w Akademii Techniczno-Humanistycznej w Białymstoku-Białej w dniach 20-21 czerwca 2013 roku. Ponad pięćdziesięciu tłumaczy i badaczy przekładu dyskutowało o roli przekładu w procesie wymiany kulturowej, o tym, jak tłumaczone teksty wpisują się w kulturę docelową i jak w niej funkcjonują, o kulturotwórczej roli przekładu oraz autonomiczności przekładu jako dzieła i jego potencjalnym wpływie na możliwości interpretacyjne oryginału. Teksty, które publikujemy, nawiązują do tamtej debaty i prezentują niektóre z jej konkluzji.

Większość tekstów, z oczywistych względów, dotyczy przekładów dzieł dawnych, dziś uznawanych za klasykę literatury, bądź utworów szczególnych dla kultury wyjściowej. Te pierwsze okazują się istotne ze względu na wartość, jaką wnoszą do kultury docelowej, te drugie – ciekawe ze względu na trudności, jakie stanowi dla tłumacza przeniesienie znaczeń kulturowych na grunt innego języka.

Artykuł Agnieszki Kałużnej, *Interpretation of the source language text as a means of adjusting translation to the target language culture on the example of selected 18th century translations*, podaje przykłady interpretacji i manipulacji języka źródłowego przy dostosowaniu przekładu do wymogów kultury docelowej na podstawie osiemnastowiecznych tłumaczeń na język polski *Robinsona Crusoe* Daniela Defoe

oraz *The Merry Wives of Windsor* Williama Szekspira. Tekst Jadwigi Warchoła omawia zewnętrz- i wewnętrztekstowe konteksty kulturowe opublikowanych w Polsce przekładów *Les Misérables* Wiktora Hugo. Autorka obserwuje nadrzędną rolę wydawców i redaktorów w stosunku do tłumaczy.

Kolejne dwa artykuły dotyczą losów przekładów literatury antycznej. Aleksandra Arndt przekonuje, że na trudności z zaistnieniem Petroniuszowego *Satyrikonu* w polskiej kulturze wpłynęły zarówno błędy tłumaczy, niewłaściwe praktyki wydawnicze, jak i postawy krytyków. Natomiast Agata Łuka analizuje rozmaite przekłady pieśni Horacego „Ad Lydiam meretricem” i ich funkcjonowanie w kulturze docelowej, wskazując na interesujące pokrewieństwo pomiędzy antycznym tekstem a współczesną muzyką popularną.

W artykule *Przekład udomowiony w kulturze polskiej wczesnego modernizmu* Tamara Brzostowska-Tereszkiewicz przedstawia modernistyczny popularno-instrumentalny model przekładu literackiego na przykładzie tłumaczeń literatury światowej na gwara podhalańską.

Dwa kolejne teksty dotyczą przekładów literatury polskiej. Magdalena Mitura analizuje francuski przekład powieści *Wszystkie języki świata* Zbigniewa Menzla, skupiając się na amplifikacji koniecznej w przekładzie, bo wynikającej z różnicy doświadczeń historyczno-społecznych odbiorcy oryginału i przekładu. Weronika Szwebs z kolei skupia się w swoim artykule na angielskim przekładzie *Trans-Atlantyku* Witolda Gombrowicza, ze szczególnym uwzględnieniem strategii prezentacji i przekładu tych elementów tekstu źródłowego, które są wyjątkowo silnie sprzężone z polską kulturą, a zatem potencjalnie niezrozumiałe dla anglojęzycznego odbiorcy.

Zamykający niniejszy numer tekst Marcina Ziomka dotyczy tłumaczeń *Boskiej komedii* Dantego na język rosyjski i ich funkcjonowania w rosyjskiej kulturze literackiej.

Opublikowane artykuły w najmniejszym stopniu nie wyczerpują obszernego i złożonego tematu funkcjonowania przekładu w kulturze. Zachęcamy więc do refleksji i dalszej debaty na łamach kolejnych numerów czasopisma.

Adriana Jastrzębska